

Марина БОРОВСЬКА (СВАЛОВА)

(м. Полтава)

Письменниця, науковка, членкиня Національної спілки журналістів України. Народилася 1983 р. Закінчила філологічний факультет Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Кандидатка наук із соціальних комунікацій, доцентка кафедри журналістики своєї альма-матер, авторка численних наукових, методичних, літературно-художніх публікацій.

БУЗОК

Травень виходить із вологого вечірнього туманцю. Руки в кишенях камуфляжних штанів, сіра куртка пахне рибою, високі гумові чоботи – брудні. Смачно посмоктує цигарку, примружує око, і його молодий погляд зеленіє й наливається першим вечірнім хмелем: ось прийде додому, віддасть матері порожню сумку, швидко поголиться-одягнеться, за мотоцикла – і в клуб. А мати стоятиме над відром води посеред двору, мнучи в руках легеньку торбинку, вдихатиме пахощі ставка, чутиме лукаві голоси карасів, чутиме риб'ячі плюскоти й пересміхи, потім сама обернеться на рибину й плаватиме собі в тому відрі до ранку. Поки син не повернеться, поки корова не загукає до рожевої плями над хлівом, поки не почне розпускатися бузок.

– Драстуйте! – минаю двір Пастушенків.

– Драстуй! – тітка Таська спирається на хвіртку, дивиться на мене пильно, а в очах у неї плавають несподівані травневі іскорки.

Я вже знаю, що тітка недавно була на городі, знаю, які важкі й потріскані в неї пучки, знаю, що скоро вона доїтиме корів – і молоко проллється на весь куток, зависить усе білим туманом, бо доїть вона завжди перша. А куток слухняно чекає білих знаків над Пастушенковим двором, тітки чаклюють коло худоби, аби молоко було тепле й солодке, їм не збагнути справжнього смаку напою – гіркого, сивуватого, як від першої корови на світі.

Таська Пастушенчиха ще трохи дивиться мені в спину, потім важко розгинає поперек і йде лягтися з чоловіком. Я пришвид-

шую крок, аби втрапити додому завидна, поки Таська ще не по-доїла корів. Бо тоді можна й не вийти з тієї молочної купелі.

Минаю хату баби Дуньки. Ця хата спить, бо спить у землі баба. Вологе травневе повітря робить лінії нечіткими, хата уривчасто дихає, і тонка смужка повітря над нею біліє – Пастушенчиха вже доїть корів. Прислухаюся: легко опадають останні вишневі пелюстки, відразу зав'язуються тугенькі пуп'янки, на ранок уже червонітимуть ягоди – у Дуньчиному дворі час не такий, інакший, зовсім чудний.

Я знаю: якщо в баби Дуньки стигнуть вишні – на кутку скоро розпуститься бузок.

Далі живе Зінька – така стара й глуха, що пам'ятає початок світу. Живе вона самотою, спирається на кривий ціпок. Говорить мало, дуже тихо, аби не заважати нікому своєю глухотою. Хата в Зіньки – глиняна, улітку там холодно, у дворі – сонячно, коло порога вигріваються жаби – завбільшки з долоню. Двір у Зіньки обгороджений ветхим дерев'яним парканом, майже ніхто не ходить до неї, майже ніхто не толочить лискучого споришу. Кажуть, уночі Зінька лягає на землю, качається під місяцем, спориш мнеться, а з першим сонячним промінням знову піднімається. Зінька нечасто ходить до церкви, хіба на Великдень, та ще на гробки несе на кладовище червоні й жовті крашанки. Може, там згадає свого вічного молодого: зойно побралися – пішов на фронт. Може, дослухається до весняних соків у старечому тілі. Висохла Зінька, давно стала схожа на дерево з потрісканою корою, з тонкими галузками замість пальців.

Хата осідається, вростає в землю, у вікна заглядає листатий бур'ян, стогнуть у б'єрезі й біля порога жаби, гріються ящірки на погрібнику, скрипить над колодязем груша, тужавіє коло хати бузок. Виходить Зінька серед ночі, виходить без ціпка, стає проти місяця й гладить холодні квіти, тулиться висохлою щокою – пахне їй бузок. Тоді бреде в хату, намацує в сінях ціпка, шкутильгає до ліжка, сідає й дивитися на місяць, що стоїть прямо перед вікном, русявий і тихий, мов парубок.

Заслабла Зінька, не встає з ліжка. Замкнула її хата, не випускає. За літо наплодилося щурів, шарудять по долівці, шугають по лавах, деруться на ліжку. Зінька важко перевертається – миготять в осінніх сутінках голодні щурячі хвости. Холодно Зіньці, хочеться взяти ціпок і вийти надвір, вдихнути гіркий запах бузку,

лягти на спориш і заснути. А місяць надкушеним яблуком висить у вікні, а жовтень трусить останні груші, а хата повільно осідає, аж поки вікна не засипає земля.

...Так і є: туман густішає, вийти з нього годі й думати. Треба стояти й дивитися просто перед собою, бо Таська ж – чаклунка, можна цілу ніч блукати, а вийти коло Пастушенкового двору. Тому я стою, вдивляюся в білу травневу тишу. Місяць росте, уже добра скибка висить проти мене, а з туману впливає старе глинище, малюються зарості бузку, підкрадається листатий бур'ян. Тільки хати немає – давно пішла під землю. А бузок пахне – уже зацвів.

Брешуть люди, ніяка Таська не чаклунка, і туман у неї – звичайний травневий туман. Я швидко підходжу до свого двору й чую, як на Зіньчиному дворіщі ворущатся бузкові хащі, а в глибокому ставку коло сільради сміються карасі.

ЗЕМЛЯ РИБИН

Пам'ять – найхисткіше з морів, і ніколи не знаєш, чи ти збай-дужієш до нього, чи воно поглине тебе, закрутить, загубить і забуде – поміж в'єтнамок, водоростей і мертвого пір'я на брудній солоній поверхні.

Збирається на дощ, тепло й волого, я лежу під напівгрозовим небом над Гамсуном – важкою коричневою книжкою, купленою десь на кримському базарчику. Галька муляє й дратує, як і всенький світ, туго затягнутий риб'ячий мішок, земля рибин, нудотна, як малярія, Балаклава. Цим словом, ще вчора густим і настоящим на сонці, мов нектар, тепер можна сполоснути рота, як солоною водою від зубного болю. Прекрасна бухта набурмосена й затягнута туманом. Несправжня, чужа й не моя.

Ми щодня довго деремося сюди, на цей благословенний пляж, нам видно пречудесну бухту, спека й засмага переслідують нас, ми малі й безпомічні, ми боїмося, що от-от звідкілясь, із якогось із паралельних світів, вискочать таври, схоплять нас і кинуть зі скелі, отуди, поміж низенькі покручені дерева й кущі, аж до моря, на дно, і ми канемо мертвими кораблями, старими історіями, ми, молоді блукальці, печальні шукачі своєї смерті.

Солодка солянка з морепродуктів, слова – як запахи в цьому рибному ресторанчику – в'їдаються в пальці, вітер гойдає неви-